

MI ERŐSEBB AZ ERŐSZAKNÁL? – A SZELÍDSÉG!

Böszörményi László

A veszekedés és erőszakosság korában élünk. Úgy tűnik, a szelídségnek semmi esélye sincs. Valójában a veszekedés és az erőszak a gyengeség jele, a szelídség az erő. A szelídség mintha mégis vesztesre állna a Földön.

A hétköznapi tudat megismerési szervként a múlt, a halál jegyében áll – csak a megismerés eredménye tudatosul benne, miután a folyamat maga már elmúlt, meghalt –, morális képességként pedig az önzőség jegyében; elvenni, legyőzni akar, mert azt képzeljük, hogy személyiségünket tulajdon megszerzésével kell kitágítanunk.¹ Az embernek dolgoznia kellene önmagán azért, hogy egyrészt a megismerésben megtapasztalja az időn kívüli, örök, élő jelent (a magasabb megismerés első szintjét), másrészt, hogy az adás, a másik ember és a jövő javára való lemondás irányába váltszon. Győztesse kellene válnia, anélkül, hogy legyőzne másokat. Önmagát, saját egoisztikus lényét kellene legyőznie. El kellene jutnia az erőszaktól a szelídséghez.

A hegyi beszéd első versei három lépcsőfokban ábrázolják az ehhez szükséges lépéseket.

Máté 5, 1-5²:

Mikor pedig látta Jézus a sokaságot, felméne a hegyre, és amint leül vala, hozzámenének az ő tanítványai. És megnyitván száját, tanítja vala őket, mondván:

Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyeknek országa.

Boldogok, akik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak.

Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.

A figyelemből formált hegy

Milyen hegyre megy fel az Úr? A leírást lehet persze külsőlegesen értelmezni: fölment egy hegyre, hogy a körülállók jobban hallják. De van ennek a képnek egy

mélyebb, meditatív jelentése is: olyat akar mondani az embereknek, ami magasabban van, mint a hétköznapi tudat; aki meg akarja érteni, föl kell emelkednie hozzá. Az Úr maga teremti ezt a hegyet, figyelméből, hogy a tanítványok követni tudják. És éppen azok a tanítványok, akik „fölmennek” hozzá. A többiek, akik lent maradnak, a sokaság, a nép. Miután fölment, „leül vala” az Úr, megvárja, amíg fölérnek a tanítványok, amíg éretté válnak a befogadásra. Utána „megnyitja a száját”. Ez szinte komikusnak tűnik: persze, mondanánk, különben hogyan beszéljen. De gondoljuk meg: az Úr folyamatos együttléttben van az Atyával³, saját szellemi forrásaival, amik az emberek szellemi forrásai is. Ebből a végtelen folytonosságból akar valamit szavakba önteni, kihelyezni a megformáltság, a múlt, a halál világába. Alig sejtjük, hogy ez micsoda áldozatot jelent. Ez, hogy „megnyitja a száját” azt jelenti, hogy készen áll az áldozatra, rendelkezésre bocsátja hozzá beszédszerveit. Ezután az áll: „tanítja vala őket” – még mielőtt bármit mondana.⁴ Szavak nélkül tanítja a tanítványokat erre a mozdulatra, az áldozatra, a készenlétre a megszólalásra. És aztán kezd szólni.

Megismerésünket a hétköznapi különleges mohóság hatja át. Gondolkodásunkat arra használjuk, hogy problémákat oldjunk meg, amilyen gyorsan csak lehet. Ha nem értünk valamit, általában nem várjuk ki, amíg megérjük bennünk egy válasz (pontosabban: mi megérünk egy válasza), hanem kikényszerítünk egy választ meglévő igazságaink fegyvertárából. Nem tudjuk tartósan elviselni a nem-értés állapotát – pedig éppen ebből fakadhatna igazi gondolkodás. Az észlelésben is hasonlóan járunk el: észleleteinket régi, meglévő fogalmakkal illetjük. Amint meglátunk valamit, már tudjuk is, hogy mit látunk – és éppen ezért szinte semmit se látunk. Beszédünk is ezt a mintát követi: egész nap fecsegünk (hangosan vagy önmagunkban), anélkül, hogy megfontolnánk, hogy mit és hogyan mondjunk.

Az Úr más példát mutat. Először fölmegegy a hegyre (fölemelkedik, megteremti a hegyet), azután kivárja a tanítványokat, majd fölkészíti magát arra, hogy megszólaljon – és csak azután beszél. Milyen magas igény! Ez maga tanítás, mielőtt bármit mondana. Ezt meg kellene tanulnunk. Nekünk is hallgatással kellene kezdeni a beszédet. Legalább néha.

Rudolf Steiner a következőképpen jellemzi a modern ember tartását, és a fejlődés irányát⁵:

„Akármilyen borzasztóan igyekszik is valaki, hogy helyes ítéletet hozzon, semmiképp se számíthat rá, hogy ezzel a belső igyekezettel valahogy mérvadó ítélethez juthat. Csak az remélheti, hogy helyes ítéletre jut, aki minden igyekezetét arra fordítja, hogy egyre érettebbé és érettebbé váljék, aki, mondjuk így, kivárja, hogy – miután éretté vált rá – a helyes ítélet a hozzááramló kinyilatkoztatásokból születik meg. Akkor ugyanis a legkülönösebb tapasztalatokra tehetünk szert.”

Éretté válni a kinyilatkoztatásokra – ez a szellemi szegénység⁶ mozdulata.

A szellemi szegények

Az első „boldogok...”, mint láttuk, a teljes belső csendből csendül fel: „Boldogok a szellemi szegények: mert övék a mennyeknek országa.” Kik a szellemi szegények? Akik meg tudják tisztítani a tudatukat a hétköznapi tudat összes tárgyától, és mégis ébren maradnak. Közönségesen, ha figyelmem nem irányul semmilyen tárgyra, akkor elalszom. A szellemi iskolázásban⁷ azonban a figyelem olyan koncentrálttá válhat, hogy a koncentráció eredeti tárgya (mindegy, hogy gondolat, képzet vagy észlelet) eltűnik, de megmarad az erő, ami létrehozta. A figyelem így tiszta formájában – vagyis a forma-nélküliségben – jelenik meg. Észreveszi önmagát, találkozik önmagával, és ebben a tapasztalásban fölébred az addig ismeretlen magasabb ÉN. Most válik az ember „éretté” arra, hogy befogadja a fölülről hozza áramló „kinyilatkoztatásokat”, hogy minőségileg új tapasztalatokat szerezzen. Alulról, a hétköznapi tudat helyzetéből nézve ez a tudat „üres”. Átváltozott.

Rudolf Steiner négy fokozatra bontja a szellemi szegénységhez vezető utat⁸:

5 Rudolf Steiner: *Welt der Sinne, Welt des Geistes*, GA 134.

6 Károlinál „lelki szegénység” áll, de valójában szellemi szegénységről van szó.

7 Ld. pl. Georg Kühlewind: *Vom Normalen zum Gesunden (A normálistól az egészségesig)*

8 Rudolf Steiner: *Welt der Sinne, Welt des Geistes*, GA 134.

9 A dualisztikus tudatban a gondolkodás az igazság, az észlelés a valóság megismerési „szerve”. Mivel a két lelki funkció majdnem teljesen szétválak, ezért jogosan mondhatjuk, hogy a gondolkodás nem fér hozzá a valósághoz. Akármennyit gondolkodom is azon, hogy milyen színű a rózsá, erre csak az észlelés ad választ.

10 Az észlelési gyakorlatokat ld.: Georg Kühlewind: *Wege zur fühlenden Wahrnehmung: Die Belehrung der Sinne*. Magyarul: *Az érző észlelés felé: Az érzékek kitanítása*.

(https://www.itec.aau.at/~laszlo/Intro/Gyuri_konyvei_hu/Eszleles_vegleges.pdf)

„Tegnap eljutottunk addig a lelki állapotig, amit „megadásnak” neveztünk, és ami egyelőre a legmagasabb lelki állapotnak tűnik, amit el kell érünk akkor, ha azt akarjuk, hogy a gondolkodás, az, amit közönségesen megismerésnek nevezünk, belépjen a valóságba, hogy a valósággal, az igazi valósággal kapcsolatba kerüljön. Más szavakkal: olyan gondolkodássá váljék, ami föl-emelkedett azokhoz a lelki állapotokhoz, amiket úgy érünk el, hogy először megtanuljuk a csodálkozást, azután azt, amit a világ valóságának szóló áhítatos oda-adottságnak nevezünk, majd a bölcsességgel áthatott összhangot a világ jelenségeivel. Egy olyan gondolkodás, amelyik nem tudna fölemelkedni abba a régióba is, amit megadásnak hívtunk, még mindig nem jutna el a valósághoz. Nos, ezt a megadást csak úgy lehet elérni, ha nagyon határozottan újra és újra tudatosítjuk magunkban a pusztá gondolkodás alkalmatlanságát, és ezen kívül igyekszünk egyre intenzívebbé tenni azt a hangulatot, ami folyamatosan ezt mondja nekünk: ne azt várd el a gondolkodásodtól, hogy megismered általa az igazat, hanem azt, hogy nevel téged. Ez rendkívül fontos, hogy kialakítsuk magunkban ezt a hangulatot, hogy a gondolkodásunk nevel bennünket. Ha gyakorlatilag megvalósítjuk ezt az alapvető hozzáállást, akkor bizonyos dolgokból egészen másképp jövünk ki, mint ahogy közönségesen hinnénk.”

Aki végez koncentrációs és meditációs gyakorlatokat, jól megfigyelheti ezt a négy szintet. Nem mindig lépnek fel külön-külön, néha azonnal a második vagy még magasabb szintre „ugrik” a figyelem. A szintek akkor látszanak a leginkább, ha valahol akadályba ütközünk, és egyelőre nem jutunk tovább. Ilyenkor jól látszik, hogy melyik szinten pottyantunk ki a gyakorlatból. Vegyük példának a koncentrált észlelés gyakorlatát – mert a fenti szövegben Steiner konkrétan utal a gondolkodás képtelenségére, hogy hozzáférjen a valósághoz.⁹ Az elmélyült észlelés¹⁰ első lépése, hogy megpróbálunk lemondani a szokásos, ismert fogalmakról, de közben mégis megmaradni az észlelésben. Ez nem megy egykönnyen, mert meglévő fogalmaink („ez rózsá; a virág fehér; a levél zöld” stb.) erőszakosan törnek be a tudatba. De ha sikerül megvalósítanunk – legalább egy pillanatra – hogy látunk, anélkül, hogy tudnánk, hogy mit látunk, akkor azonnal

föllép a csodálkozás. Az az érzésünk, hogy „ilyet még sose láttam”. Akkor is, ha már sokadszor csinálom a gyakorlatot, mondjuk ugyanazzal a kavicsal. Ha elég koncentrált vagyok, fellép a csodálkozás. Ez egyébként a tárgykonzentrációra is igaz: pl. mindig újra elcsodálkozom, hogy kicsoda nagyszerű találmány a gémkapocs. Ha a csodálkozás öröme nem vet véget a gyakorlatnak, akkor fellép „a világ valóságának szóló áhítatos odaadottság”. Megmaradok az észlelésben és elviselem, hogy olyan minőségeket észlelek, amikre nincsenek szavaim. Az „áhítatot” természetesen nem lehet kikényszeríteni, de ha sikerül megmaradni az odaadottságban, akkor magától megjelenik. Megsejtetem, hogy nálam magasabb hatalom rejlik az észlelés mögött, és ez létrehívja az áhítatot. Az áhítat mintegy meghívás arra, hogy emelkedjek tovább a tudatban – ahogy a tanítványok emelkednek, ahogy fölmennek a „hegyre”. Ez tovább vezet az „összhanghoz”, a teljesen monisztikus tapasztaláshoz. Mondjuk, elmerülök egy színben (a természetben vagy egy festményen, például egy templomi üvegablakon), és egyszerre csak „eggyé válok” a színnel. A szokásos látásban itt vagyok én, és ott a tárgy. Az „összhang” állapotában ez a távolság megszűnik, én és látvány egyek vagyunk. És „bölcse-séggel” áthatott, mert ebben a tapasztalásban fölsejlik, hogy jelent valamit, mond valamit, amire nincsenek szavaim. A „világ beszél” (G. Kühlewind), de nem ismerem a nyelvet, amin beszél, meg kellene tanulnom, és lehetséges, hogy megtanuljam. Ez a teremtés bölcs nyelve, amit Steiner „Krisztus-Michael nyelvenek”¹¹ nevez. Ha ez után az intenzív tapasztalás után is meg tudok maradni a gyakorlatban, akkor föllép a következő „biztos sejtelem”: ez a kimondhatatlan jelentés, ez az ismeretlen, de tapasztalható minőség származik *valakitől*, aki „kimondta”, aki teremtette. Valaki, aki nagyobb nálam, akinek „megadom” magamat. Megadom magamat, mint Jákob az angyalnak, mert hatalmasabb nálam. A felsejlő Logosz-világ bölcsességébe és jóságába vetett bizalommal adom meg magamat.

Hasonló tapasztalási területről számol be Jacques Lusseyran, amikor leírja, hogy hogyan lát – nem tapint, hanem lát – a kezével¹²:

„Csak a figyelem számít: a figyelem teremti az univerzumot. Megpróbálom tehát figyelmessé tenni a

kezemet, pontosabban: magamat a kezemen keresztül. Ehhez tudtommal csak egyetlen eszköz létezik: nem szabad a kezembe engedni a fejem ideáit... A valósággal való kapcsolatunknak először nem szabad szellemi kapcsolatnak lennie, hanem a valóságra kell irányulnia¹³. Ha ideáinknak, véleményeinknek, ítéleteinknek, szokásainknak, annak a kényszerítő vágyunknak, hogy előbb tudjunk, mintsem megismernénk, azt tudnánk mondani: „Maradjatok nyugton, barátaim! Majd később hívlak titeket”, akkor azonnal tökéletesen észlelnénk az univerzumot, észlelésünk megfordulna alulról fölülré¹⁴. Meg sem ismernénk többé régi világunkat, ami nem lenne többé töredezett és összefüggéstelen. Ez igazi forradalom lenne... Aki teljes lenne a figyelemben, az univerzumot is teljesen ismerné meg. Nagyon is igazuk van a bölcseknek, akik a derűt tartják minden megismerés feltételének, mert a belső béke tesz minket figyelmessé.”

Igen, az igazi forradalom lenne, ha le tudnánk mondani a fogalmak iránti mohóságunkról a megismerésben, arról, hogy „előbb tudjunk, mintsem megismernénk”, ha azt tudnánk mondani fogalmainknak: „Maradjatok nyugton, barátaim!” Ez a forradalom nem más, mint az átmenet a tudati lélek korából a szellem-én korába¹⁵. És ez meghozná a béke, a derű, az öröm állapotát is. „Az új világ levegője az öröm” – mondja az angyal Mallász Gitta könyvében¹⁶. Ez a teremtés ős-öröme, és az az öröm, amit akkor élhet át az ember, ha egyensúlyba hozza magában az elválasztás és az azonosulás erőit¹⁷.

Akik sírnak, akik gyászolnak¹⁸

Ebben az abszolút nyitottságban az ember sebezhető. Mindent be tud fogadni és ráébred a teremtés végtelen szenvedésére. Egyszersmind ráébred saját hétköznapi tudatának csúf korlátozottságára, saját önzőségére is. A szellemnek formát kell fölvennie, ha ki akarja fejteni önmagát. Ha a forma tartósan megmarad, akkor seb, szenvedés és önzőség lesz belőle – és vágyakozás, hogy visszatérhessen a forma-nélküliség állapotába. A szenvedés abban áll, hogy az ember átéli és észre is veszi, hogy mennyire elszakadt a „mennytől”, a szellemi világtól, a Logosz világtól. A vigasz pedig abban

áll, hogy ebből a felismerésből kiindulva ráébred saját szellemi eredetére, Logosz-természetére. „A Logosz felismerése a Logosz felismerése bennem”¹⁹.

Nemrég megjelent nagyszerű könyvében²⁰ Christine Gruwez részletesen foglalkozik azzal, hogy az ember sebezhető lesz, ha meg akar nyilvánulni, ha végtelen potencialitásából véges formába akar önteni valami. Ezt írja többek között:

„Valami ki akar csírázni, ami azt jelenti: formát akar öltetni. Mert az, ami akar, keresi a lehetőséget, hogy kifejezhesse törekvését. Szüksége van azonban egy köztes helyre, ahol a mag kicsírázik, és meg kell találnia a megfelelő időpontot. Már ebben megnyilvánul az ember alapvető sebezhetősége. Mert előre nem lehet meghatározni, hogy mikor és hogyan csírázik ki a mag. Várni kell. A legtöbb esetben sokáig. Rilkének 20 évre volt szüksége, amíg összes elégiáját versbe sűrítette – illetve amíg az elégiák versbe sűrűsödtek.”

Igen, „várni kell”. És a várakozás fájdalmas. Ez nem passzív várakozás, hanem az aktivitás legmagasabb foka. Teljes koncentráció teljes nyugalomban. A várakozás fájdalma és a teremtés iránt érzett részvét mély rokonságban van. Nincs gyors megoldás; a gyors megoldások mindig erőszakosak. A szelíd megoldásokat ki kell várni, meg kell rájuk „érni”, ahogyan Steiner mondja. Kühlewind ezt írja: „A szomorúság ereje nem a *szomorúság* ereje. A szomorúság abban áll, hogy elveszítjük azt, ami nem szomorúság. A szomorúság „okai” mindig látszólagosak: különben mindig szomorúak lennénk, ok mindig van rá elég.”²¹. Ha szomorúak vagyunk, fennáll a veszély, hogy ennek az érzésnek a fogságában maradunk, és nem is akarunk tőle igazán megszabadulni. Az erő a szomorúság mögött azonban a vigasz ereje:

„A Logosz világában érezni magunkat, az a vigasz. Igazi lényünk, hétköznapi, lelki tudatunk forrása örökké itt tartózkodik, de a hétköznapi tudat nem lát el ezekig a magaslatokig, és ezért joggal érzi magát elhagyatottnak: szomorúságban. Ha túl nagy a távolság, ha szellemi lélegzésünk ritmusa elvesztette szimmetriáját a szellemi lényünkkel való azonosság és az odaadottságtól való elszakadás között. Elszakadás a szellem saját

életébe, amit „léleknek” nevezünk. Aszimmetrikusan hosszan tartózkodunk saját lényünkben, és csak kivételesen emelkedünk fel létünk rejtetlenségébe vagy ki nyilatkoztatásába. Félünk, talán jogosan – valószínűleg jogosan.”²² És Kühlewind Rilkét idézi²³:

„Végtelen vágyakozásból kelnek véges tettek, mint gyöngé szökökutat, korán születnek és remegnek. De, kik különben rejtekeznek, – boldogságos erőink – jeleznek e táncoló könnyekben utat.”

A „boldogságos” vagy „derűs” erők a „Vigasztaló”, a Szent Szellem²⁴ erői. A „Szent Szellem suttagását”²⁵ azonban csak a belső csendben halljuk, amiben minden közönséges tartalom eltűnt a tudatból, a „negatív”, befogadó csendben, Buddha „tengercsendjében”. Ahogy a fény mindent megvilágít, de magát a világosságot nem látjuk, úgy tud minden fölcsendülni a csendben, miközben maga hallhatatlan marad. A szellem abszolút szegénységében.

A szelídek

A szellemi szegénység és a teremtés szenvedése iránti részvét és szomorúság után a következő lépcsőfok: „Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.”. Ez úgy hangzik, mintha nehezebb lenne a földet örökölni, mint bejutni a mennyországba. Lehetséges ez? Igen, éppen erről van szó. A szellemi iskolázás útján járó ember magasabb megismerési képességekre juthat, és így beléphet a szellemi világba, a mennyek országába – legalábbis a gyakorlás idejére. Utána fájdalmasan megtapasztalja a világ szenvedését. És csak ez után léphet tovább oda, hogy hozzájárulhasson a Föld eredeti küldetésének megvalósításához – ahhoz, hogy a „szeretet bolygójává” (Rudolf Steiner) tegye a Földet. *Szeretet és félelem*²⁶ című írásában Kühlewind nagyon tömören leírja a magasabb megismerés és a szeretet közötti különbséget. Idézi hozzá Jánost és Rudolf Steinert, aki szintén szól erről a különbségről:

„Az Én-vagyok az odaadottságban, a teremtésben és a szeretetben él és működik. Az odaadottság, a befogadó

11 Rudolf Steiner: *Anthroposophische Leitsätze*. GA 26.

12 Jacques Lusseyran: *Das Leben beginnt heute – Erinnerungen und Begegnungen eines Blinden*. Az élet ma kezdődik – egy vak emlékei és találkozásai. A fordítás a német szöveg (Uta Schmalzriedt fordítása) alapján készült. Lusseyran nyolc éves korában elvesztette a szeme világát – de nem a látását.

13 A „szellemi kapcsolat” itt – amint a következőkből egyértelműen kiderül – azt jelenti, hogy a találkozásnak nem szabad *fogalmi* találkozásnak lennie. Vagyis előre kész ítéletnek. Teljes összhangban Steinerral.

14 A közönséges észlelésben az előre kész fogalom eltakarja a valódi látást, ezért „alulról”, az ismert fogalmak felől látunk. Ha sikerül úgy látnom, hogy a fogalmak „nyugton maradnak”, akkor „fölülről”, a teremtő idea felől látok.

15 Vö. Rudolf Steiner: *Die Geheimwissenschaft im Umriss*. GA 13.

16 Mallász Gitta: Az angyal válasza.

17 Georg Kühlewind: *Weihnachten*, Kapitel „Über die Freude”. Magyarul: *Karácsony*. Az „örömről” c. fejezet.

18 Károlinál „akik sírnak” áll, Luthernél „akik hordozzák a szenvedést”, a görög szövegben: „akik gyászolnak”.

19 Georg Kühlewind: *Das Gewahrwerden des Logos*. Magyarul: *A Logosz felismerése*. Kláris Kiadó.

20 Christine Gruwez: *Die Wunde und das Recht auf Verletzlichkeit: Meditationen zur Zeitlage* (S.129-130). 2023. Verlag Urachhaus. (*A seb és a sebezhetőségre való jog: meditációk a kor helyzetéről*)

21 Georg Kühlewind: *Die Erneuerung des Heiligen Geistes*. 1992. Verlag Freies Geistesleben. A Szentlélek megújítása (https://www.itec.aau.at/-laszlo/Intro/Gyuri_konyvei_hu/Erneuerung.pdf).

22 Mint fent.

23 *Initiale* Rainer Maria Rilke, *Buch der Bilder*.

24 Károlinál: Szentlélek.

25 Georg Kühlewind: *Licht und Leere*. 2011. Verlag Freies Geistesleben. „A tanár belső csendje és hallgatása az a tér, amelyben kivághozhat a gyerek, és hallhatóvá válik a Szentlélek suttagása.” 16. jegyzetfüzet (https://www.itec.aau.at/-laszlo/Intro/Gyuri_konyvei_hu/16.fuzet.pdf)

26 Georg Kühlewind: *Liebe und Furcht*. Die Christengemeinschaft Heft Nr. 12, 1989.

figyelem, a megfordult, befogadó akarat²⁷ – minden meditáció célja és lényege – az Én (vagy a figyelem) átalakulásának (metamorfózisának) lehetősége *azzá*, amit *megismer*. Átalakulás úgy, hogy megtapasztaljuk az átalakulást. Úgy ismerem meg *azt*, hogy átélem, ahogy én *azzá* válok. Ez az észleleti világ megismerésére is vonatkozik, csak éppen itt az átalakulás homeopátiás mértékben játszódik le. A földi szeretet egy másik Én-lény irányában egy másik mozdulat: abban áll, hogy visszaveszem magam, lecsökkentem a *szellemi világban*²⁸ szükséges Én-érzést, teret kínállok a másinak önmagamban, hogy átélhessem a másikat magamban. A megismerésben magamat élem át »abban«. A közönséges logika nyelvén az, hogy »én vagyok te« vagy: »te vagy én« ugyanazt jelenti. A valóságban ez két különböző mozdulat. »Azt mondhatjuk, hogy az érzékfölötti tudattal az emberi lélek felébred a szellemi világban; de ugyanígy azt is kell mondanunk, hogy a szeretetben a szellemiség ébred fel az észleleti világban».²⁹ Vessük össze ezt a mondatot János korábban idézett kijelentésével (János 1. levele, 4, 16): »És mi megismertük és elhittük az Istennek irántunk való szeretetét. Az Isten szeretet; és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is ő benne.»

Csak most kezd érthetővé válni, hogy miért nehezebb »örökségül« kapni a földet, miért jelent ez magasabb szintet, mint a mennyek országába való belépés. Ha a gyakorló eléri a meditáció első szintjét, akkor »az emberi lélek felébred a szellemi világban«. Ezen a szinten azonban még valamiről le kell mondania, ami abban áll, hogy »visszaveszem magam, lecsökkentem a *szellemi világban* szükséges Én-érzést, teret kínállok a másinak önmagamban». A »*szellemi világban* szükséges

Én-érzés» nélkül az ember feloldódna a szellemi világban, eltűnne benne, mint csepp a tengerben. De ha önzetlenül végrehajtja ezt az áldozatot, akkor valami egész más történik: fölébredhet benne a másik ember, vagy egy magasabb Én-lény is: »a szeretetben a szellemiség ébred fel az észleleti világban». Ez az egész teremtés értelme és célja, ezért jövünk ide a Földre. Értelmetlen lenne csak azért a Földre jönni, hogy itt megtapasztaljuk a lét a szellemi világhoz képest lecsökkentett létét, vagy csak azért, hogy kiegyenlítsük »karmikus« tartozásainkat. A Földnek saját küldetése van, ami csak az ember segítségével valósulhat meg.

Ez a szeretet, ami a »szegénység« és a »sírás« szintje után következik, ami kivezeti az embert elválasztottságából, új minőség, amit csak az ember valósíthat meg – senki más. A tékozló fiú³⁰ atyja várja a fiú megtérését és hazatérését. És amikor a fiú, útja legmélyebb pontján, amikor »kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, amit a disznók ettek« ezt mondja: »Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened. És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívattassam...«, akkor éppen ezzel a belátással teszi magát mégis méltóvá. Mindent elvesztett, elpazarolta egész örökségét, de felismeri helyzetét – magas eredetének fényében. És az Atya örül a megtérésnek, már ekkor örül. Ez az az öröm, amit a bátyja, aki otthon maradt, nem tud megérteni, ez az új minőség, az öröm, ami eltöltene a Mennyet, ha az ember betöltene földi hivatását és a »szeretet bolygója« tenné a Földet. Ha ez megtörténik, akkor győzni fog a szelídség, anélkül, hogy bárkit legyőzne, akkor az ember végre elfogadja örökségét – és örökségül kapja a Földet.

27 Rudolf Steiner: *Az ember rejtélyéről*, »Kitekintés« c. fejezet. GA 20.

28 Kiemelés Georg Kühlewindtől.

29 Rudolf Steiner: *A szellemi világ küszöbe*, »Az én-érzésről és a szeretet képességéről« című fejezet. GA 17.

30 Lukács 15, 16-32.



Joachim Patinir: Pihenő az egyiptomi menekülés közben (részlet), 1520, olaj-tölgyfa, 65x81 cm, Berlin

A MORALITÁS VALÓS ALAPJAINAK MEGTEREMTÉSÉRŐL

Nagyiványi Nóra

Dr. Rudolf Steiner *A magasabb világok megismerésének útja* című könyvében rámutat arra, hogy a kisebbik küszöbör nem más, mint önálló életre kelt saját jellemünk, amelybe beleszövődtek eddigi jó és helytelen cselekedeteink. Ezen felül azt is hangsúlyozza, hogy gondolataink és érzéseink pontosan ugyanolyan cselekedetek, mint amikor a kezünkkel teszünk valamit a fizikai világban. Ilyen módon tehát összes eddigi inkarnációnk gondolatainak és érzéseinek számunkra láthatatlan következményei is beleszövődtek a kisebbik küszöbörbe, azaz jellemünkbe, s ezek a láthatatlan következmények is hozzájárulnak sorsunk alakulásához. Tehát gondolataink és érzéseink következményei is visszatérnek hozzánk... Ennek a mélyebb valóságnak a megvilágítására álljon itt egy részlet Rudolf Steiner *A teozófia kapujában* (GA 95) című 1906-os előadás-sorozatából, amely magyarul is olvasható lesz a Genius Kiadó gondozásában:

»A magasabb világok ismerete ösztönzéseket és erőket ad számunkra az élethez, s ezeken keresztül egy alapot szerezhetünk az erkölcshez. Schopenhauer azt mondja: »Könnyű az erkölcsről prédikálni, de nehéz az erkölcshez alapot találni.« Egy valós alap nélkül azonban az ember soha nem lesz képes az erkölcsöt, a morált valóban magáévá tenni.

Sok ember azt mondja: Miért lenne fontos számunkra a magasabb világok ismerete, ha egyszerűen csak jó emberek vagyunk és morális alapelveink vannak! A morálról való prédikálásnak azonban hosszú távon semmilyen hatása nem lesz; az igazság megismerése viszont a helyes morál számára valóban alapokat teremt. A morálról prédikáló ahhoz az emberhez hasonlít, aki a kályhának arról papol, hogy kötelessége hőt adni és melegíteni, miközben nem tesz bele szénét. Ha az ember alapot akar adni a morálnak, akkor »tüzelőanyagot« kell adnia a léleknek, s ez csak az igazság megismerésén keresztül történik.

Van egy mondat az okkultizmusban, amely most ismertté válhat: minden hazugság egy gyilkosság az asztrálvilágban! – Ez egy nagyon jelentőségteljes mondat, amelynek fontosságát csak az látja be, aki a magasabb világokat ismeri. Milyen könnyen mondják az emberek: »Óh, az csak egy gondolat, egy érzés, az bent

marad a lélekben; egy pofont nem szabad adnom, de egy rossz gondolat nem okoz kárt.« Nincs valótlanabb mondas, mint »A gondolatok vámmentesek! / A gondolat szabad!«, mivel minden gondolat és minden érzés egy valóság, s amikor azt gondolom, hogy valaki rossz ember vagy nem szeretem őt, akkor annak, aki képes belelátni az asztrálvilágba, ez úgy jelenik meg, mint egy nyíl, mint egy villám, amely puskagolyóként halad a másik ember asztrálteste felé és kárt okoz abban. Minden érzés és minden gondolat egy lény, egy forma az asztrálvilágban, és annak, aki be tud pillantani ebbe a világba, gyakran még sokkal rosszabbnak mutatkozik, hogyha valaki egy embertársáról rosszat mond, mint ha fizikailag okozna neki kárt. Ennek az igazságnak az ismeretével valóban meg lehet alapozni a morált, s akkor már nem prédikálnak róla. Ha egy másik emberről az igazat mondjuk, akkor abból egy olyan gondolatforma jön létre, amelyet a látó a formájáról és színéről felismer, s amely az adott ember életét megerősíti. Az a gondolat, amely egy igazságot tartalmaz, eljut ahhoz a lényhez, akinek címezték, s támogatja, léttel telíti őt. Ha tehát igazat gondolok egy embertársamról, megerősítem az életét; ha egy hazugságot mondok róla, kiárasztok rá egy ellenséges erőt, ami pusztítóan hat, sőt meg is ölheti. Ennélfogva minden hazugság egy gyilkosság. Minden igazság egy életet támogató elemet hoz létre, minden hazugság pedig egy élet ellen forduló elemet. Aki ezt tudja, az éberebb lesz az igazság és a hazugság tekintetében, mint az, akinek csak prédikálnak arról, hogy az embernek mindig szépen igazat kellene mondania.»



Hanák Gábor
SZAVAK

Ajkaidról úgy hulljon a szó,
mint az eső, csendes, áztató,
és akkor, benne megterem:
a láz, a vágy, az értelem.
Vigyázz, ne szórjad hiába!